

**Відповіді до завдань III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з української мови та літератури
11 клас**

Українська мова

I. Напишіть твір-роздум на одну із поданих тем.

II. Лінгвістичний бліц.

1. Поставте наголос у словах *добУток, тризУб, піалА, фенОмен, одноразОвий, вишИваний, крицЕвий, стовідсОтковий*.

2. Поясніть лексичні значення слів

амбітний – самолюбний; гордий; честолюбний;

делікатний – 1. Ввічливий, люб'язний, завжди готовий виявити увагу, зробити послугу. // Витриманий, пристойний. 2. *розм.* Який має приємний вигляд; витончений, тендітний. 3. *розм.* Який потребує обережного і тактовного ставлення. 4. *розм.* Надто кволий, неміцний;

манірний – позбавлений простоти та природності. // З витонченими манерами;

галантний – вишукано чемний, люб'язний.

3. *пальто*.

4. *ампер, бекерель, берданка, бойкот, браунінг, ват, ватман, вольт, галіфе, гаус, герц, джоуль, дизель, кардиган, кельвін, кінгстон, кольт, кулон, мартен, маузер, мерседес, меценат, наган, наполеон, ньютон, ом, паскаль, реглан, рентген, силует, тесла, френч*.

5. *сізіфів труд* – від іменників II відміни присвійні прикметники творяться за допомогою суфікса –ів (-їв), який чергується з -ов- або -ев- (-єв-). У називному і знахідному відмінках однини присвійні прикметники мають нульове закінчення.

III. Виконайте тестові завдання.

1. Прислівник є в кожному реченні, **ОКРІМ**

А Ніде щиріше не співають, як в Україні.

Б Тут погідне небо, ясне сонце, а десь за горами вітер.

В Глянь кругом себе – краса дивовижна.

Г Ліс ще дрімає в передранішній тиші.

Д Усюди стояли люди: на площі, біля ратуші, на горі.

2. Іменниками середнього роду є всі слова в рядку

А Турне, кашне, Туапсе, манго.

Б Салямі, Дніпро, шосе, пенсне.

В Суми, Тбілісі, кіно, колібрі.

Г Піаніно, кафе, торнадо, бароко.

Д Поні, какаду, алое, мюслі.

3. Не потребують редагування словосполучення в рядку

А Захоплююча повість, бувиший директор.

Б Плакучі верби, навчатися мови.

В Діюче законодавство, мандруючий сюжет.

Г Зачекати пару хвилин, вируюче море.

Д Виступаючий на зборах, стоячі місця.

4. У якому рядку фразеологізми є синонімічними

А Не в тім 'я битий, не має лою в голові, макітра розуму.

Б Третий калач, перейшов крізь сито й решето, був на коні і під конем.

В Вити собі в голову, викинути з голови, мати голову на плечах.

Г Хоч греблю гати, як кіт наплакав, як зірок у небі.

Д Велике цабе, птиця високого польоту, видно пана по халявах.

5. Однаковий звук позначають букви, підкреслені в окремих словах речення

А Життя любить того, хто за нього бореться, а нищить того, хто йому піддається.

Б На залізничному вокзалі кожен хотів купити квиток без черги.

В Боротьба за культуру мови – це змагання за стислість, лаконічність і ясність думки.

Г Рясно висипав, висіявся білий гриб-боровик, і ніхто його не повизбирав і досі.

Д Ти просто дивишся услід і трохи любиш сни свої про мене?

6. Позначте рядок, у якому НЕ з усіма словами потрібно писати ОКРЕМО.

А не/досліджені ще питання, не/зчувся, як заснув, не/спитавши дозволу

Б не/зводячи очей, не/привітно шуміли, не/здужав підняти

В будинок не/збудований, трохи не/дочуваючи, не/перевірений мною текст

Г не/можна передбачити, не/чуваний успіх, нічому не/навчено

Д не/захищений від вітру сад, не/просячи допомоги, не/потрібно поспішати

У завданнях 7 – 10 до кожного з чотирьох рядків, позначених цифрами 1 – 4, оберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений літерою А, Б, В, Г, Д. Один варіант відповіді зайвий.

7. З'ясуйте, якою частиною мови (А – Д) є виділені слова (1–4) в реченні (цифрапозначає наступне слово).

Слово в реченні

(1)Уся ця смуга берега, (2)прикрита
(3)від північних і східних вітрів
пасмом гір, (4)обмивається голубим
морем.

Відповідь:

1 – А, 2 – Д, 3 – Б, 4 – В

Частина мови

А займенник

Б прийменник

В особове дієслово

Г безособове дієслово

Д дієприкметник (як особлива
форма дієслова)

8. Доберіть умову вживання тире (А – Д) до кожного прикладу речення (1–4).

Приклад речення

Умова вживання тире

- 1 Чорна туга і біль – мої вічні жнива.
- 2 Впало покосами літо – пахне у хаті травою.
- 3 На річці, у лісі, на полі – усюди німа тиша.
- 4 Заскрипіли весла – і чайки легко посунули по Дніпру.

А тире в складносурядному реченні
Б тире в складному безсполучниковому реченні
В тире при відокремленому означенні
Г тире при однорідних членах речення
Д тире між підметом і присудком

Відповідь:

1 – Д; 2 – Б; 3 – Г; 4 – А

9. Установіть відповідність між видом речення (1–4) і прикладом речення (А, Б, В, Г, Д).

Вид речення

Приклад

1. Складносурядне речення.
2. Складнопідрядне речення.
3. Безсполучникове речення.
4. Речення з різними видами зв'язку.

А Грими, моя пісне, могутня, палка, на всім українським роздоллі.
Б Багато не треба, щоб твердо знати: людина – найвищий вимір краси.
В Чудовий краєвид послався перед ним: стави, лисніючи у сяєві нічнім, один до одного горнулися пестливо.
Г Прилинув вітер, і в тісній хатині він про весняну волю заспівав.
Д Ми часто згадуємо Київ, історія якого схожа на казку.

Відповідь:

1 – Г, 2 – Д, 3 – В, 4 – Б

10. Установіть відповідність між членом речення (1–4) і прикладом виділеного слова (А, Б, В, Г, Д).

Члени речення

Приклад (виділене слово)

1. Присудок.
2. Додаток.
3. Означення.
4. Обставина.

А Дорога **праворуч** вела до порослого очеретом озера.
Б Поїдемо **поговорити** з лісом, а вже тоді я можу і з людьми.
В Батька попросили **намалювати** картину.
Г **Поважати** людину – це ж ціла наука, наука душі.
Д По-справжньому починають **цінувати** життя після тридцяти.

Відповідь:

1 – Д, 2 – В, 3 – А, 4 – Б

IV. Розставте пропущені розділові знаки в реченні, виконайте його повний синтаксичний розбір (підкресліть члени речення, побудуйте структурну схему, дайте загальну характеристику всій конструкції), надпишіть частини мови.

Для того щоб Україна стала україномовною, нам, мабуть, треба собі змінити установку (установку) й зрозуміти: мають з'явитися в українській мові різні акценти, адже сьогодні відбувається вихід за межі того гетто, де була прекрасна українська мова, яку знали кілька тисяч чи десятків тисяч людей.

Для того щоб – сполучник, Україна – іменник, стала – дієслово, україномовною – прикметник, нам – займенник, мабуть – прислівник, треба – прислівник, собі – займенник, змінити – дієслово, установку – іменник, й – сполучник, зрозуміти – дієслово, мають – дієслово, з'явитися – дієслово, в – прийменник, українській – прикметник, мові – іменник, різні – прикметник, акценти – іменник, адже – сполучник, сьогодні – прислівник, відбувається – дієслово, вихід – іменник, за – прийменник, межі – іменник, того – займенник, гетто – іменник, де – прислівник, була – дієслово, прекрасна – прикметник, українська – прикметник, мова – іменник, яку – займенник, знали – дієслово, кілька – числівник, тисяч – дієслово, чи – сполучник, десятків – іменник, тисяч – числівник, людей – іменник.

(1Для того щоб...), [2]: [3], (4адже ..), (5де...), (6яку...).

Питання від 2 до 1 – для чого?; питання від 3 до 4 – чому?; питання від 4 до 5 – якого?; питання від 5 до 6 – яку?

Розповідне, неокличне, складне, багатокомпонентне, складається з простих речень (частин), з різними видами зв'язку: 1-2 р. – підрядне з'ясувальне, 2-3р. – безсполучникове, 3-4 р. – підрядне з'ясувальне, 4-5 р. – підрядне означальне, 5-6 р. – підрядне означальне.

Українська література

V. Дайте відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях.

1. Психологізм.
2. Юрія Яновського.
3. М. Зеров, критик Світозаров.
4. «Розстріляти», Микола Хвильовий «Я (Романтика)».
5. Футуризм; місто, машина, маса
6. Неокласики (п'ятірне гроно); «До джерел»
7. Богдан-Ігор Антонич
8. Миколі Хвильовому, самогубство письменника.

9. **Ремінісценція** (лат. *reminiscentia* – згадка) – відчутний у літературному творі відгомін іншого літературного твору. Проявляється в подібності композиції, стилістики, фразеології. Ремінісценція – це здійснюване автором нагадування читачеві про більш ранні літературні факти та їх текстові компоненти. Є одним із носіїв смислу; компонент форми, що має змістово-семантичне значення, образ літератури в літературі. Ремінісценція має дуже

широкий діапазон функцій. Може бути дзеркалом культурного тла середовища, відтворенням художньої атмосфери часу; нерідко включається в літературну полеміку і має зв'язок із пародіюванням створеного раніше. За своєю функцією, літературною суттю ремінісценція дуже подібна до стилізації та алюзії. Однак, на відміну від них, загалом не усвідомлена автором – виникає внаслідок сильного впливу на нього творів інших письменників.

10. Валер'ян Підмогильний «Місто».

VI. Виконайте тестові завдання. Завдання мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких ОДНА ПРАВИЛЬНА. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант, позначте його.

1. Історико-мистецький період, до якого належить творчість М. Хвильового, М.Куліша, Остапа Вишні, називають

- А «празька весна»
- Б «період застою»
- В «розстріляне відродження»**
- Г «хрущовська відлига»
- Д «весна народів»

2. «Філологічним водевілем» назвав автор свій твір

- А «Майстер корабля»
- Б «Кайдашева сім'я»
- В «Мартин Боруля»
- Г «Мина Мазайло»**
- Д «Я (Романтика)»

3. Образи «версальців» та «інсургентів» постійно фігурують у думках героя твору

- А «Майстер корабля»
- Б «Камінний хрест»
- В «Я (Романтика)»**
- Г «Місто»
- Д «Поза межами болю»

4. Остапа Вишні стосується кожна із запропонованих цитат, ОКРІМ

- А «Вперше використав свій псевдонім, опублікувавши фейлетон «Чудака, їй-богу» у 1921 році».
- Б «Вів табірний щоденник, який за формою дуже схожий на захалявні книжечки Т. Шевченка. Його сторінки списані мікроскопічними літерами. Цей щоденник вийшов друком аж у 1989 році під назвою «Чиб'ю»».
- В «З 1948 року почав вести щоденник, який дістав назву «Думи мої, думи мої...»»
- Г «1937 року справу «політично неблагонадійного» в'язня було переглянуто і згодом письменника було розстріляно».**
- Д «1955 року письменника було реабілітовано судовими органами за півроку до смерті».

5. У рядках «Килинам простіше... Цей світ – для килин, / У ньому й порядок килинський...» провідним художнім засобом є

- А оксиморон
- Б персоніфікація
- В порівняння
- Г паралелізм
- Д тавтологія**

6. До «празької школи поетів» належить

- А Леся Українка
- Б Максим Рильський
- В Павло Тичина
- Г Михайль Семенко

Д Євген Маланюк

7. Василь Кричевський – прототип

- А історичного роману
- Б соціально-психологічного роману
- В урбаністичного роману
- Г мариністичного роману**

Д пригодницького роману

8. Зразком неокласичної інтимної лірики є

- А «Напис на книзі віршів...»
- Б «У теплі дні збирання винограду»**
- В «Солодкий світ!..»
- Г «Ніч... а човен – як срібний птах!..»
- Д «О панно Інно...»

VII. Складіть паспорт твору.

«Найбільше мені до вподоби руки творців. Перо і пензель, ніж і сокира, талановитий молоток! Чи знаєте ви, що рука, яка вас тримає, передає через вас вогонь життя? Вона вмире, ця невгамовна рука, а витвори її житимуть. Вона поспішає, виконує волю людини, що, підіймаючися з небуття, ледве встигає дати життя дітям і виконати долю творчого труда. Я люблю її – вічну людську руку, незвичайний символ, і розумію велич тої хвилини, коли друг дає руку другові: цим він передає самого себе, своє серце й розум, дихання дітей. Дві людських руки вкупі – це кільце, за яке, ухопившись, можна зрушити землю».

1. Ю. Яновський.
2. «Майстер корабля».
3. Епос.
4. Урбаністичний мариністичний автобіографічний роман.
5. Роман побудовано на прийомі ретроспекції. Мемуарна форма роману. Прийоми монтажу: листи героїв, ліричні відступи, матроські оповідки, лекції з кораблебудування (вставні новели). Зміщення часових площин, обрамлення.
6. Спомини літнього чоловіка своєї молодості, початку роботи в кіномистецтві, першого знакового кохання і дружби. Зображення впливу міста й моря на долі людей.
7. Утвердження торжества молодості, енергії, краси, щастя і творчості, непереможного життєлюбства; поетизація вільного творчого начала в українській людині, пробудженій до нового життя.

8. То-Ма-Кі (Товариш Майстер Кіно – сам Юрій Яновський), Сев (режисер О. Довженко), Професор (художник, знавець старовини професор В. Кричевський), Директор (Павло Нечеса – очолював кінофабрику), Богдан (актор Григорій Гричер), Таях (відома балерина Іта Пензо, пізніше репресована, подобалася Довженкові та Яновському), Місто (портова Одеса, тодішній «Голлівуд на березі Чорного моря»), Море (Чорне море) тощо.

9. Неоромантизм.

10. Протиставлення молодості і старості; молодість як час для творчості; мистецтво як спосіб самовираження; розуміння мистецтва; кохання і його перепиті; любовний трикутник; дружба і довіра; дружба і суперництво; повага до людини; любов до світу, природи; патріотизм як уроджена риса людини; хобі, що приносить щастя.

Максимальна кількість балів – 56.